

доларів, а в березні разом з усім ринком звалився до п'яти тисяч. Однак вже до кінця квітня відігравши втрачені позиції, почав плавно зростати. А з середини жовтня раптово різко пішов вгору, обганяючи ринок. Інформагентства тільки й встигали констатувати: перевалив за 10 тисяч, перевищив 15, закріпився на 20 і дістався до історичного максимуму.

Скептики чекали повторення кінця 2017 року, коли якраз перед Новим роком котирування головної криптовалюти зробили різкий розворот і пішли вниз. Однак біткоїн продовжив своє зростання і в останній торговий день року додав у ціні відразу на 1 700 доларів, відзначившись на фантастичному рівні в 28 150 доларів за штуку. Причиною такого зростання стало те, що великі фінансові інститути визнали в біткоїні відповідний інструмент для інвестування і влили в нього дійсно великі гроші. Однак, якщо є в світі щось що володіє ще більш ефемерною цінністю, ніж долар, – це саме криптовалюта. Так що прогнозувати подальший хід подій з біткоїном – справа найбільш невдячна.

Список використаних джерел

1. Петик Л. О. Сучасний стан фондового ринку в Україні. *Національний лісотехнічний університет України*. 2015. Вип. 25.1. С. 344–350.
2. Поважний О. С., Орлова Н. С. Цінні папери і фондовий ринок. Львів : *Магнолія 2010*, 2014. 361 с.
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/fund/info>
4. Вітюк Н. Фондовий ринок України і перспективи його розвитку. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=1532>.

В. Г. Баранова, д. е. н., професор
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ СТРАХОВОГО РИНКУ

Однією з актуальніших проблем у діяльності будь-якої бізнес-структури є вирішення проблеми платоспроможності. Саме від стану платоспроможності залежить можливість своєчасного розрахунку з постачальниками, отримання кредиту або фінансової допомоги, активізація роботи з замовниками. Події, пов'я-

зані з епідемією та введенням у багатьох країнах світу лок-дауну, мають значні фінансові наслідки, масове закриття підприємств, особливо малого і середнього бізнесу. Тому підняття проблеми платоспроможності (її збереження) стає питанням виживання.

Разом з тим, є певні «феномени», які не тільки низили власну платоспроможність, але й підвищили свої фінансові результати. Мова йде про страховиків. За даними [1] за результатами 2020 р. страховий ринок України при зниженні надходжень за страховими преміями до 45 млрд грн, отримав зростання зрису до 2 млрд грн, а глобальний ринок перестраховування зріс на 7%. Тобто можна казати, що при зниженні платоспроможності окремих страховиків в цілому ринок страхування підвищив власну платоспроможність.

Зазвичай оцінювання платоспроможності застосовується до певного окремого суб'єкта господарювання чи то виробнича компанія, чи фінансова установа. Поняття платоспроможності як розуміння того, що відбувається виконання взятих на себе зобов'язань суб'єктом господарювання, не використовувалось до такої інституції як страховий ринок. Але ми вважаємо, що за окремими показниками таке оцінювання може бути здійснено.

Сутність такої оцінки буде виявлятися у тому, що якщо більшість суб'єктів має високий рівень платоспроможності, то й ринок у цілому також є платоспроможним, тобто таким, який надає гарантії виконання зобов'язань споживачам такого ринку. Разом з тим механічне застосування наведених показників щодо оцінювання платоспроможності до цілого ринку було помилковим. Виникає питання, яким чином необхідно здійснювати таку оцінку і чи потрібна така оцінка?

Відповіддю на друге питання можуть стати наступні міркування: якщо у цілому ринок має добру динаміку основних показників, спроможний виконувати зобов'язання, тобто існує система внутрішньої підтримки стабільності, то такий ринок є привабливим, на нього можна орієнтуватися, вкладати інвестиції, незважаючи на те, що існують «слабкі» компанії. Такі «слабкі» компанії, завдяки заходам щодо злиття або поглинання, стають певною сходинкою до більш сприятливого входження на ринок. Аналіз, проведений S&P, підтверджує, що у 2021 р. діяльність зі злиття та поглинання страхових компаній (M&A) буде переломним роком, а загальна сума угод може досягти

\$ 71,7 млрд [1]. Основними суб'єктами ринку є страховики (платоспроможність яких ми оцінюємо), страхувальники (зобов'язання перед якими ми виконуємо), інфраструктура та регулятор. Оцінюючи платоспроможність ринку ми спираємося на оцінку не тільки страховиків, але й на оцінку функціонування інфраструктури та ефективність заходів щодо регулювання. З точки зору страховиків визначення платоспроможності страхового ринку та порівняння отриманої величини з рівнем платоспроможності конкретного страховика дозволить виявити загрози для функціонування даної компанії або, навпаки, її потенційні можливості. Виходячи з наведеного, пропонується використання наступних показників для оцінки платоспроможності страхового ринку:

- темпи зростання страхових премій та страхових виплат;
- загальний рівень платоспроможності (відношення активів за вирахуванням перестраховання до зобов'язань з вирахуванням перестраховання);
- коефіцієнт платоспроможності (відношення власного капіталу до страхових резервів);
- динаміка коефіцієнта збитковості;
- динаміка обсягу резервів;
- динаміка нетто-премій;
- темпи росту статутного капіталу.

Проведений аналіз платоспроможності страхового ринку (табл. 1) дозволив отримати наступні результати. Динаміка за загальним рівнем платоспроможності та коефіцієнтом платоспроможності має від'ємну тенденцію, що у цілому вказує на незадовільний стан страхового ринку України. Темпи зростання к страхових премій, так й страхових виплат знижуються (табл. 2).

Якщо у 2016–2017 рр. темпи росту страхових премій випереджають темпи росту страхових виплат, то з 2018 р. тенденція змінюється, що свідчить про погіршення стану страховиків у цілому по ринку й мова може йти про виникнення загрози рівню платоспроможності ринку. Сукупний статутний капітал страхового ринку знижується, що зумовлено зменшенням кількості страхових компаній. Разом з тим, вважаємо, що це серйозний виклик щодо платоспроможності страховиків: їх капітали повинні нарощуватися не тільки завдяки такому мінливому показ-

нику як отриманий прибуток, який може оперативнo викорис-
товуватися при покритті збитків при недостатності страхових
резервів. Вважаємо, що збільшення повинне відбуватися й за
рахунок статутного капіталу.

Також можливо проаналізувати чинники-ідентифікатори заг-
роз функціонування страхового ринку, адже, без сумніву, такі
чинники безпосередньо впливають на платоспроможність. До
них віднесемо: динаміку торговельного сальдо; динаміка інвести-
цій; динаміка частки іноземного капіталу у структурі власного
капіталу страховиків (при наявності статистичних даних); темпи
зростання катастроф; темпи росту страхових премій переданих у
перестраховання нерезидентам; темпи росту ВВП.

Проведений аналіз (табл. 3) показав, що надходження інвести-
цій значно скорочуються майже за всіма галузями, у тому
числі у сфері страхування, а це значить, що платоспроможність
страхового ринку падає та вимагає термінових заходів.

**Таблиця 1 – Показники платоспроможності страхового
ринку України**

Рік	Темпи зростання страхових премій	Темпи зростання страхових виплат	Загальний рівень платоспро- можності	Коефіцієнт платоспро- можності	Динаміка коефіцієнта збитковості	Динаміка обсягу резервів	Динаміка нетто-премій
2015	Базовий рік						
2016	1,182752	1,091229	2,593949	0,604756	25,1	1,1393	1,183808
2017	1,234900	1,192013	1,997446	0,558747	24,3	1,0968	1,076727
2018	1,136667	1,220807	1,858031	0,468446	26,1	1,1746	1,208108
2019	1,073605	1,114659	1,743155	0,374376	27,1	1,0957	1,149943

Джерело: розраховано за даними [1].

Така сама тенденція й по динаміці зовнішньo торговельного
сальдо. Щодо кількості катастрофічних подій, то їхня кількість
суттєво за період, що аналізується, не змінюється, що дозволяє
враховувати цей факт при визначенні стратегії розвитку стра-
хування.

Показовим є динаміка передачі у перестраховання частки
премій нерезидентам: відбувається зростання позитивної тен-
денції з 2015 р. по 2020 р. (приріст за перший кв. 2020 р.

порівняно з першим кв. 2019 р. становив 12 %; приріст виплат, компенсованих перестраховиками-нерезидентами – 62 %), що є чинником-компенсатором зниження платоспроможності. Щодо темпів росту ВВП, то якщо за номінальним показником він зростає, то за показником реального ВВП відбувається зниження [2].

Таблиця 2 – Динаміка кількості страхових компаній, страхових премій та загальних активів страховиків в Україні

Показник/рік	2016	2017	2018	2019	2020 (на 1.10.20)
Страхові премії, млн грн	35 170,3	43 431,8	49367,5	53 001,2	33 000
Страхові компанії, од.	310	294	281	233	215
Загальні активи, млн грн	56 075,6	57 381,0	63 493,3	63 866,8	65 114,9*

Джерело: складено за даними [1].

Зауважимо, що у 2014 р. загальні активи страховиків склали 70 261,2 млн грн, тобто страхова галузь при суттєвому падінні у 2015 р. поступово досягає рівня 2014 р.

Таблиця 3 – Фінансові показники економіки та кількості надзвичайних подій в Україні

Рік	Сальдо зовніш торг. бал.	ВВП номінальний, млн грн	ВВП реальний, млн грн	Надзвичайні ситуації, од.	Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США
2015	-39 475	1 979 458	1 430 290	148	32 969
2016	-148 502	2 383 182	2 034 430	149	32 936,4
2017	-188 519	2 982 920	2 445 587	166	32 655,9
2018	-306 003	3 558 706	3 083 409	128	6 295,0
2019	-311 183	3 974 564	3 675 728	146	6 272,7

Джерело: складено на основі [2–4].

Таким чином, аналіз динаміки відібраних показників засвідчив про загальне погіршення платоспроможності страхового ринку України, що вимагає прийняття певних заходів.

Список використаних джерел

1. Фориншурер – страхование в Украине. Новости. URL. <https://forinsurer.com> (дата звернення 25.03.2021).

2. ВВП України [2021] ► ВВП на душу населення в Україні. URL <https://index.minfin.com.ua> (дата звернення 15.03.2021).
3. Інформаційно-аналітична довідка про виникнення НС в ... URL <https://www.dsns.gov.ua> (дата звернення 15.03.2021).
4. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України ... URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 15.03.2021).

О. В. Василякий, студентка
Науковий керівник: А. В. Нечипоренко, к. е. н.
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

РОЛЬ ФОНДОВОГО РИНКУ В РОЗВИТКУ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Фондовий ринок у ринковій економіці являється потужним фінансовим механізмом, який забезпечує трансформацію грошових коштів у капітал та слугує певним індикатором розвитку країни.

Інтеграція України до світового економічного та фінансового простору актуалізує проблему забезпечення фінансової безпеки через розвиток фондового ринку та участь вітчизняних суб'єктів господарювання на міжнародних фондових ринках. Ринок цінних паперів є чутливим до змін економічної ситуації, тому необхідно підвищувати ступінь його адаптивності до ендегенних та екзогенних факторів. Крім того, варто створювати систему надійного та прозорого контролю за діяльністю фондового ринку зі сторони держави та усіх його учасників. На сучасному етапі гостро стоїть проблема розвитку національного фондового ринку з метою мобілізації тимчасово вільних коштів та інвестування їх у реальну економіку, а також потреби забезпечення безпеки функціонування фондового ринку в умовах нестабільності [1].

Фондовий ринок відіграє важливу роль в економічному розвитку країни завдяки формуванню системи накопичення та перерозподілу фінансових ресурсів. Розвинутий ринок цінних паперів має можливість забезпечити ефективний перерозподіл тимчасово вільних ресурсів в межах національної економічної системи, дає поштовх економічному зростанню та сприяє розширеному відтворенню суспільного виробництва. Саме на ньому здійснюються перетворення фінансових ресурсів суб'єктів